

LANDBRUGSRÅDET

NOTAT

24. maj 2006

Til: Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Fra: Landbrugsrådet

Notat om Landbrugsraadets behov og ønsker til fødevarekontrol

Indledning

Erhvervet har traditionelt ført en tæt og løbende dialog med fødevaremyndighederne om tilrettelæggelsen og udførelsen af kontrollen med primærproducenter og virksomheder. Der er således opnået enighed om en lang række grundlæggende principper for fødevarekontrollen som medvirker til en i udgangspunktet hensigtsmæssig udførelse af kontrollen. Erhvervet har støttet den ny struktur for Fødevarestyrelsen, og der er bred enighed om at kontrollen skal være risiko- og behovsorienteret, samt at den offentlige kontrol skal ses i sammenhæng med fødevareproducenternes egenkontrol. Disse principper ligger fast, og vi står derfor ikke overfor at skulle opfinde fødevarekontrollen forfra. Imidlertid vil vi fortsat have fokus på at forbedre og effektivisere kontrollen, og i det følgende gives en beskrivelse af vore ønsker og behov til kontrollen i forhold til den offentlige kontrolvaretagelse.

Jord til bord

Fødevareproducenterne har ansvaret for, at fødevarerne er sikre. Produktionen af fødevarer starter på primærbedriften. Landmandens håndtering af planter og dyr spiller en væsentlig rolle for forbrugersikkerheden. Fodersikkerhed, fravær af sygdomsfremkaldende svampesporer i frø og foder, behandling af syge dyr samt zoonoser er gode eksempler herpå.

I jordbrugs- og fødevarerhvervet ser vi derfor sikker fødevareproduktion i et jord til bord perspektiv. Jord til bord tankegangen har vist sig succesfuld. Vi sætter fokus på fødevarekæden, og hvor effekten af vores indsats er størst. Dette medvirker til en effektiv forebyggelse og bekæmpelse af en række fødevarsikkerhedsmæssige risici. Salmonellahandlingsplanerne er gode eksempler på denne tilgang og på, at der skabes en win-win situation hvor resultatet er sikre fødevarer til forbrugeren og en styrkelse af det veterinære stade til gavn for erhvervet.

Delt kontrolansvar stiller krav til styring og koordination

Der stilles en lang række krav til fødevarereproduktionen med henblik på at sikre forbrugerne et højt beskyttelsesniveau. Kontrolansvaret er efter gældende lovgivning fordelt på flere myndigheder afhængig af, hvor i jord til bord kæden man befinder sig, ja selv i samme led i kæden. Dette gælder uanset at det primære formål med reglerne er at sikre forbrugersundheden, samt at der grundlæggende er tale om ensartede principper med hensyn til mål og midler for forbrugerbeskyttelsen i kæden fra jord til bord.

Kontrollen med erhvervets fødevarereproduktion varetages af flere myndigheder og flere ministerier. Primærbedriften modtager kontrol fra såvel Plantedirektoratet som Fødevarestyrelsen. Plantedirektoratet varetager plantesundhedskontrol, tilskudskontrol og foderkontrol, herunder kontrol for indhold af GMO i foderet. Plantedirektoratet varetager herudover økologisk kontrol med henblik på at sikre, at bedrifterne overholder de særlige krav til økologisk produktionsmåde. Fødevarestyrelsen varetager dyrevelfærdskontrol, zoonosekontrol, dyresundhedskontrol, medicinkontrol, tilskudskontrol samt sporbarheds- og identifikationskontrol. Desuden kontrollerer Fødevarestyrelsen overholdelse af økologireglerne på virksomhedsniveau.

Delt kontrolansvar i samme led i kæden fra jord til bord kræver selvsagt styring og koordination. Dette gælder ikke bare i relation til praktisk kontroltilrettelæggelse og – gennemførelse men i høj grad i forhold til brugeres oplevelse af kontrollen, herunder kontrolfilosofi og – kultur. Det er derfor vigtigt, at der er optimal sammenhængskraft i kontrollen med primærbedrifterne.

Sammenhængende offentlig kontrolvaretagelse

Siden 2005 har landmanden skullet overholde en række krav om blandt andet miljø, folke-, plante- og dyresundhed og god landbrugsmæssig praksis, som betingelse for at få udbetalt støtte fra EU; i folkemunde ”krydsoverensstemmelse.” Hensigten med krydsoverensstemmelse er bl.a. at fremme bæredygtig landbrugsproduktion, samt at skabe sammenhæng mellem kontrollen af landbrugsstøtteordningerne og kontrollen med områder omfattet af krydsoverensstemmelse.

Kravene, som skal kontrolleres i relation til sikker fødevarereproduktion i henhold til krydsoverensstemmelse, er eksempelvis øremærkning og registrering af kvæg, får og geder, anmeldelse af visse smitsomme husdyrsygdomme samt forbud mod anvendelse af uønskede stoffer i foder. Fra 2007 omfattes tillige dyrevelfærdskrav af krydsoverensstemmelse.

Kontrollen med krydsoverensstemmelseskravene bliver foretaget af såvel Fødevarestyrelsen som Plantedirektoratet. Direktoratet for Fødevarehverv vurderer på baggrund af den udførte kontrol hvor meget støtten skal nedsættes, hvis et eller flere krav ikke er overholdt. Vurderingen omfatter bl.a. alvoren og omfanget af den manglende overholdelse. Tilstedeværelsen af en fælles opfattelse mellem de kontrollerende myndigheder og den myndighed, der faktisk ud-betaler støtten er et krav for en ensartet, gennemskuelig og accepteret gennemførelse af kryds-overensstemmelse.

Erhvervet har på ovennævnte baggrund en interesse i en sammenhængende offentlig kontrol-varetagelse i relation til sikker fødevarerproduktion. Men også andre forhold gør sig gældende: Kontrollen er som udgangspunkt brugerfinansieret, dvs. vi er kunder i butikken og stiller derfor helt legitimt krav om en omkostningseffektiv, faglig kompetent og ensartet kontroludøvelse, som skal spille sammen med erhvervets egen- og tredjepartskontrol.

Konkurrenceevne

Erhvervet har brug for en tillidsvækkende offentlig kontrol, ikke mindst med henblik på eksport af fødevarer. Dansk producerede fødevarer spiller en rolle på den globale fødevarescene. Der er tillid til dansk fødevarerproduktion og til dansk fødevarerkontrol. Dette parløb skal fastholdes og styrkes med henblik på fortsat at kunne være konkurrencedygtige på de udenlandske markeder. Der kan således ikke være tvivl om at myndighedsbetjeningen har stor betydning for fødevarerproducenternes planlægning, produktudvikling og afsætningsmuligheder og derfor for konkurrenceevnen. I den anledning bør man derfor ved planlægningen af fødevarerkontrollen, som alle andre steder i den offentlige forvaltning, være opmærksom på forholdet mellem omkostninger og nytteværdi og på, om produktivitetstiltag kan frigøre ressourcer til en øget indsats andre steder i jord til bord-kæden, hvis der er dokumenteret behov herfor.

Konklusion

En fødevarerkontrol delt mellem flere ministerier og flere kontrolmyndigheder lægger efter vores opfattelse ikke den mest optimale ramme for de behov og ønsker, som erhvervet retter til fødevarerkontrollen.

Vor væsentligste med- og modspiller, EU-kommissionens generaldirektorat for sundhed og forbrugerbeskyttelse, hylder i øvrigt jord til bord tankegangen, idet den danner udgangspunktet for de forskelligartede initiativer m.h.t. at styrke forbrugersikkerheden.

En samling af fødevarerkontrollen har følgende fordele:

- Fødevarerkontrollen koordineres i hele kæden fra jord til bord

- Forbrugersikkerheden styrkes og dokumenteres samlet
- Optimering af myndighedsbetjeningen
- Mulighed for ressourceoptimering med henblik på styrkelse af erhvervets konkurrenceevne.